

Türkiye’de Çevre Muhasebesi Alanında Yazılmış Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi¹

Content Analysis Of Graduate Theses Written In The Field Of Environmental Accounting In Turkey

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ZEYTİN

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Söğüt MYO, Bilgisayar Programcılığı Programı, Bilecik/TÜRKİYE
ORCID: 0000-0002-4217-715X

ÖZET

Çalışmanın amacı, YÖK Ulusal Tez Merkezinde kayıtlı ve tamamlanmış olan “çevre muhasebesi” konusunda yazılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin daha önceden belirlenmiş olan kriterlere göre içerik yönünden incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, YÖK Ulusal Tez Merkezi internet sitesi aracılığıyla 2020 Aralık ayı itibari ile yapılan tarama sonucunda 16’sı doktora ve 55’i yüksek lisans olmak üzere toplam 71 adet teze ulaşılmıştır. Bu tezlerin 8 tanesinin yazarları tarafından erişim izninin kısıtlanmış olması sebebiyle 63 adet tezin içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Erişim izni bulunan lisansüstü çalışmaların daha çok Marmara Üniversitesi öğrencileri tarafından yapıldığı, tezlerin %43 ‘ünün Profesör Doktor unvanlı öğretim üyelerince danışmanlığının yürütüldüğü, çalışmaların görgül araştırmalara dayandığı görülmektedir. Ayrıca incelenen tezlerde nitel (muhasebeleştirme) yöntemin daha fazla benimsendiği, örneklem grubu olarak en çok üretim işletmelerinin seçildiği, elde edilen verilerin analizinde frekans analizi, korelasyon, regresyon, ANOVA ve Faktör analizlerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlardan hareketle “çevre muhasebesi” alanında çalışacak olan araştırmacılara konunun derinlemesine ele alınabilmesi için karma analiz yöntemlere daha fazla yer vermeleri önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Çevre muhasebesi, çevresel maliyetler, çevre denetimi, yeşil muhasebe, çevresel raporlama

ABSTRACT

The study aims to examine the master and doctoral theses on "environmental accounting" in YÖK (Turkish Council of Higher Education) National Thesis Centre in terms of content according to predetermined criteria. In line with this purpose, a total of 71 theses, 16 doctorate and 55 master, have been reached as of December 2020 through the website of YÖK National Thesis Centre. Since access permission was restricted by the authors of 8 of these theses, the content analysis of 63 theses was carried out. It is seen that the postgraduate studies with access permission are mostly made by Marmara University students; 43% of the theses are supervised by the professors, and the studies are based on empirical research. Besides, in the theses examined, it was seen that the qualitative (accounting) method was adopted more, production enterprises were selected as the sample group, and frequency analysis, correlation, regression, ANOVA and Factor analysis were used in the analysis of the data obtained. Based on these results, it can be suggested that researchers who will work in the field of "environmental accounting" should give more place to mixed analysis methods to address the issue in depth.

Keywords: Environmental accounting, environmental costs, environmental auditing, green accounting, environmental reporting.

1. GİRİŞ

İşletmelerin gerçekleştirdikleri parasal ve fiziksel faaliyetlerin çevreden ayrı olarak ele alınması mümkün değildir. İşletmelerin çevre ile etkileşimi nedeniyle olumlu ya da olumsuz sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Her geçen gün hızla artan çevresel sorunların önlenmesi, çevresel etkilerin azaltılması ve doğal kaynakların daha etkili ve verimli kullanılabilmesi için bu faaliyetlerin de muhasebe sistemi içerisine entegre edilmesi zorunlu hale getirmiştir (Kırlioğlu ve Can, 1998: 48). Bu bağlamda literatürde farklı yaklaşımlar oluşturulmuş “çevre muhasebesi” veya “yeşil muhasebe” gibi kavramlar ile muhasebenin çevre ile olan etkileşimi ifade edilmeye çalışılmıştır.

¹Bu çalışma SSD Journal International Conference on Social Sciences & Humanities Kongresinde (5-6 Mart 2021) özet bildiri olarak sunulmuştur.

Çevreye ilişkin düzenlemeler getirmesi maksadıyla Amerika merkezli kurulmuş olan Çevre Koruma Ajansı (Environmental Protection Agency EPA, 1995) çevre muhasebesini şu şekilde tanımlamaktadır; “Ulusal gelir muhasebesi bağlamında çevresel muhasebe, hem yenilenebilir hem de yenilenemeyen bir ülkenin veya bölgenin tüketimi, kapsamı, kalitesi ve doğal kaynakların değeri hakkında istatistikler içerebilen doğal kaynak muhasebesini ifade eder. Finansal muhasebe bağlamında çevresel muhasebe genellikle genel kabul görmüş muhasebe ilkelerini kullanarak dış kullanıcılar için finansal raporların hazırlanmasını ifade eder” (Yakhou ve Dorweiler, 2002: 24). Amerikan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Enstitüsü (AICPA) tarafından ise çevre muhasebesi, çevre faaliyetleri sonucu oluşan maliyetlerin tespit edilmesi, ölçülmesi ve dağıtılması, çevresel maliyetlerin işletme kararlarına adapte edilmesi ve işletmenin çıkar gruplarına bilginin sonradan iletilmesi şeklinde tanımlanmıştır (Zeytin, 2015: 107).

Çevresel muhasebenin temel amacı yöneticilerin karar almalarında çevreyle etkileşimi göz önünde bulundurmalarını sağlayacak bilimsel altyapıyı tesis etmektir. Bu açıdan çevresel muhasebenin çevresel fayda ve maliyetleri tespit, kayıt ve raporlamaktan daha fazla bir işleve sahip olduğunu ifade etmek gerekir (Boyd, 1998: 3). Çevre muhasebesi maliyetlerin mali değerinin dışında fiziksel birimlerle ifade edilmesine de önem verdiği için parasal ve fiziksel muhasebe türü olarak da tanımlanmaktadır. Çevre muhasebesinin önemine istinaden konunun, literatürdeki mevcut çalışmalar bağlamında durumunun incelenmesi gelecek araştırmalar için yol gösterici bir nitelik taşımaktadır

Bu çalışmada, Türkiye’ de YÖK Ulusal Tez Merkezine kayıtlı bulunan “çevre muhasebesi” konusunda hazırlanmış ve Aralık 2020 tarihine kadar tamamlanmış 71 adet teze ulaşılmış ve yazarları tarafından erişim izni verilen 63 adet lisansüstü tez içerik analizi bakımından incelemeye tabi tutulmuştur.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

YÖK Ulusal Tez Merkezinde kayıtlı ve tamamlanmış olan “çevre muhasebesi” konusunda yazılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin daha önceden belirlenmiş olan kriterlere göre içerik yönünden incelenmesi çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışma ile, araştırmacılara çevre muhasebesi konusunda geçmişte yapılan lisansüstü çalışmalar ışığında konunun varyasyonları hakkında genel durumunun ortaya çıkarılması ve çevre muhasebesi konusunda gelecek çalışmalara kaynak bir çalışmanın ortaya konması hedeflenmiştir.

Çalışma kapsamında YÖK Ulusal Tez Merkezi internet sayfası aracılığıyla yapılan detaylı araştırma sonucunda elde edilen lisansüstü çalışmalar, içerik analizi yöntemi kullanılarak değerlendirilmeye tabi tutulmuş ve nicel bir çalışma olarak sunulmuştur. Araştırmanın amacına uygun olarak çalışma kapsamında hazırlanan aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

- S1: Yapılan doktora ve yüksek lisans tezlerin sayısı nedir?
- S2: Yapılan tezlerin en çok yapıldığı üniversitelere göre dağılımı nedir?
- S3: Yapılan tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- S4: Yapılan tezlerin danışmanlarının unvanına göre dağılımı nasıldır?
- S5: Yapılan tezlerin türüne göre dağılımı nasıldır?
- S6: Yapılan tezlerde benimsenen yöneme göre dağılım nasıldır?
- S7: Yapılan tezlerde konunun en çok çalışıldığı örneklem nedir?
- S8: Yapılan tezlerde en sık tercih edilen veri toplama tekniği nedir?

S9: Nicel çalışma yöntemini benimseyen tezlerde yapılan güvenilirlik ve geçerlilik testlerine göre dağılım nasıldır?

S10: Nicel çalışma yöntemini benimseyen tezlerde verilerin analizinde en sık kullanılan testlere göre dağılım nasıldır?

S11: Yayınlanan tezlerde elde edilen araştırma sonuçları nelerdir?

2.2. Araştırma Verilerinin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada, Türkiye'de lisansüstü düzeyde yazılmış olan çevre muhasebesi konusundaki tezler nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan bibliyometrik analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Bibliyometri, akademik çalışmaların çeşitli unsurlarının sayısal analizler ve istatistikler aracılığıyla incelenmesini konu edinmektedir. Bibliyometrik analizler; tanımlayıcı özellikleri taşıyabileceği gibi (yıllar itibarıyla yayımlanan makale sayısının belirlenmesi), değerlendirici vasıfta da (bir makalenin kendisinden sonra gelen araştırmaları ne şekilde etkilediğini ortaya koymak için atıf analizi yapılması) olabilirler (McBurney ve Novak, 2002: 40). Bibliyometrik analiz; bilimsel çalışmaların ilerleyiş düzeyini artırılması hususunda daha geniş bir açıdan bakmaya olanak sağlayan, disiplinler arası temel bir dayanak olarak kabul edilmektedir (Samiee ve Chabowski, 2012: 369). Son yıllarda nitel araştırma yöntemlerinden biri olan bibliyometrik analiz tekniği, bilimsel bir alandaki gelişimin hangi düzeyde olduğunu belirlemede sıklıkla kullanılan analiz tekniği olarak görülmektedir (Çetinkaya Bozkurt ve Çetin, 2016: 239).

Çalışma içeriği oluşturulurken verilerin elde edilmesi süreci iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk olarak çalışma kapsamında incelenecek olan lisansüstü tezlere YÖK Ulusal Tez Merkezi internet sayfası aracılığıyla erişim sağlanmıştır. Yapılan araştırma kapsamında Aralık 2020 tarihine kadar toplamda 71 lisansüstü tezin çevre muhasebesi konusunda yazıldığı görülmüş ve erişim izni verilen 63 adet lisansüstü tez araştırmaya dâhil edilmiştir. İkinci aşamada ise verilerin analizi için, microsoft excel çalışma sayfası oluşturularak araştırma sorularına cevap verecek şekilde tezlere ait gerekli bilgilerin girişi yapılmış ve veriler bibliyometrik analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda ulaşılan veriler yorumlanarak bulgular kısmında açıklanmıştır.

3. BULGULAR

Çevre muhasebesi konusunda Türkiye'de ilk lisansüstü çalışma 1995 yılında "Çevre muhasebesi ve Nuh Çimento A.Ş.'de çevre muhasebesi üzerine pilot bir çalışma" adlı Ümmühan Aslan tarafından tamamlanan yüksek lisans tezi ile başlamış ve Aralık 2020 tarihine kadar tamamlanan 71 adet lisansüstü çalışma bulunmaktadır. Bu bölümde elde edilen veriler tablolar halinde gösterilerek yorumlanmaya çalışılmıştır.

Tablo 1. Yapılan Lisansüstü Tez Sayıları

Yapılan Lisansüstü Tezler	Tez Sayısı	Yüzde (%)
Doktora Tezi	16	22,54
Yüksek Lisans Tezi	55	77,46
TOPLAM	71	100

Çevre muhasebesi konusunda yazılan lisansüstü tezlerin % 77,46'sı yüksek lisans tezlerinden % 22,54'ü ise doktora tezlerinden oluşturmaktadır. Yapılan lisansüstü tezlerde konunun yüksek lisans seviyesinde daha fazla çalışıldığı doktora seviyesinde ise bu alanda çalışmaların arttırılmasına gereksinim olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Tezlerin En Sık Yapıldığı Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversitenin Adı	Sayı			Yüzde (%)
	Doktora	Yüksek Lisans	Toplam	
Marmara Üniversitesi	2	4	6	8,45
Anadolu Üniversitesi	1	4	5	7,04
İstanbul Üniversitesi	-	5	5	7,04
Sakarya Üniversitesi	3	2	5	7,04
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	3	4	5,63

Çevre muhasebesi konusunda yazılan lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımına bakıldığında 36 farklı üniversitede bu konuya ait çalışmanın olduğu görülmekle birlikte, en fazla çalışmanın Marmara Üniversitesinde 6 adet, Anadolu Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesinde 5 adet ve Dokuz Eylül Üniversitesinde 4 adet çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. Bu verilere göre “çevre muhasebesi” konusunda birçok üniversitede lisansüstü düzeyde tez çalışması yapıldığı görülmektedir.

Tablo 3. Konunun En Fazla Çalışıldığı Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Sayı			Yüzde (%)
	Doktora	Yüksek Lisans	Toplam	
2005	3	2	5	7,04
2010	2	3	5	7,04
2011	-	5	5	7,04
2015	3	3	6	8,45
2018	2	5	7	9,86
2019	-	8	8	11,27

Araştırma kapsamındaki lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımına bakıldığında en fazla tezin 2019 yılında (8 adet) yapıldığı görülmektedir. 2005 yılından sonra çevre muhasebesi konusu üzerine yapılan tezlerde artış seyri olduğu gözlemlenirken 2020 yılında tamamlanan tezlerde azalış olmasının nedeni olarak yaşanan COVID-19 pandemisinden kaynaklı olarak tez savunma ve izlemelerinin ertelenmesi olduğu söylenebilir.

Tablo 4. Tezlerin Danışman Unvanına Göre Dağılımı

Unvanlar	Sayı			Yüzde (%)
	Doktora	Yüksek Lisans	Toplam	
Prof. Dr.	10	21	31	43,66
Doç Dr.	3	17	20	28,17
Dr. Öğr. Üyesi (Yard. Doç Dr.)	3	15	18	25,35
Öğr. Gör.	-	1	1	1,41
Belirtilmemiş	-	1	1	1,41
TOPLAM	16	55	71	100

Tablo 4 incelendiğinde hazırlanan lisansüstü tezlerin 31 adedi (% 43,66) Prof. Dr. unvanlı danışmanların gözetiminde yapıldığı görülmüştür. Ardından sırasıyla Doç Dr. (% 28,17) ve Dr. Öğr. Üyesi (Yard. Doç. Dr.) (% 25,35) unvanlı danışmanlar gelmektedir. Söz konusu dağılıma göre Prof. Dr. unvanlı tez danışmanları arasında çevre muhasebesi konusunun tez çalışması olarak daha fazla ele alındığı gözlemlenmiştir.

Tablo 5. Tezlerin Türüne Göre Dağılım

Tezin Türü	Tez Sayısı	Yüzde (%)
Görgül	63	100
Teorik	-	-
Kavramsal	-	-
TOPLAM	63	100

Tezlerin türlerine göre dağılımı incelendiğinde erişim izni bulunan lisansüstü çalışmaların tamamının (%100) görgül çalışmalardan oluştuğu, çevre muhasebesi konusunda kavramsal ve teorik çalışmalara yer verilmediği görülmüştür.

Tablo 6. Tezlerde Benimsenen Yönteme Göre Dağılım

Yöntem	Tez Sayısı	Yüzde (%)
Nitel (Muhasebeleştirme)	30	47,62
Nicel	29	46,03
Karma	4	6,35
TOPLAM	63	100

Çevre muhasebesi konusunda yazılan lisansüstü tezlerin 30 tanesinde (% 47,62) nitel (muhasebeleştirme) yöntemin tercih edildiği, 29 tanesinde (% 46,03) nicel yöntemlere yer verildiği görülmektedir. Çok az sayıdaki çalışmada (% 6,35) karma yöntemlerden yararlandığı ifade edilebilir. Araştırmacılar tarafından karma nitelikteki çalışmalara konunun derinlemesine ele alınması açısından daha fazla yer verilebilir.

Tablo 7. Nicel ve Karma Tezlerde Konunun Çalışıldığı Örneklem Göre Dağılım

Örneklem	Tez Sayısı	Yüzde (%)
Üretim İşletmeleri	19	57,58
Meslek Mensupları Otel İşletmeleri	4	12,12
Hastahane İşletmeleri	2	6,06
Belediyeler Bankalar Öğrenciler Ülkeler	1	3,03

Tablo 7 incelendiğinde araştırmacıların örneklemini en fazla (% 57,58) üretim işletmelerin oluşturduğu görülmektedir. Bu durum çevre ile ilgili olumlu veya olumsuz faaliyetlerin daha çok bu işletmeler tarafından gerçekleştirildiği ve yapmış oldukları muhasebe kayıt düzeninde ilgili konuya daha fazla yer vermelerinden kaynaklandığı söylenebilir. Üretim işletmeleri dışında tezlerde en sık kullanılan örneklemelerin (% 12,12) meslek mensupları ve otel işletmeleri olduğu gözlemlenmiştir. Bu örneklemelerin seçilmesinde ise meslek mensuplarının uygulayıcı tarafta yer almaları ve konunun birebir muhasebeleştirilmesi kısmını gerçekleştiriyor olmalarından kaynaklandığı ifade edilebilir. Otel işletmelerinin örneklem alınması ise “çevre dostu” otel imajının yaygınlaşması olduğu söylenebilir.

Tablo 8. Tezlerde Kullanılan Veri Toplama Tekniğine Göre Dağılım

Veri Toplama Tekniği	Tez Sayısı	Yüzde (%)
Döküman İncelemesi	30	47,62
Anket	28	44,44
Anket, Mülakat	1	1,59
Anket, Mülakat, Gözlem	4	6,35
TOPLAM	63	100

Erişim izni bulunan lisansüstü tezlerde en sık kullanılan veri toplama tekniğinin (% 47,62) “doküman incelemesi” olduğu görülmektedir. Bunu (% 44,44) “anket” yöntemi izlemektedir. Bununla birlikte 1 çalışmada anket ve mülakat birlikte kullanılırken, 4 çalışmada ise anket, mülakat ve gözlem yöntemlerinin birlikte kullanıldığı tespit edilmiştir. Doküman incelemelerinde incelenen

işletmelerin muhasebe sistemi ele alınarak çevre konusundaki yaklaşımlarına göre çoğunlukla çevresel faaliyetlerin muhasebeleştirilmesi konusunda öneriler getirildiği gözlemlenmiştir.

Tablo 9. Nicel ve Karma Tezlerde Kullanılan Güvenilirlik Testlerine Göre Dağılım

Güvenilirlik Analizi Yöntemleri	Tez Sayısı	Yüzde (%)
Cronbach Alfa	19	57,58
Test Yapılmamış	14	42,42
TOPLAM	33	100

Araştırma kapsamındaki tezlerin çoğunluğunda (%57,58) Cronbach Alfa katsayısı kullanılarak ölçeklerin güvenilirliğinin test edildiği görülmektedir. Ancak bu test tekniğinde ölçeklerdeki madde sayısı fazlaştıkça alfa değeri de artış göstermektedir. Bu durum araştırmacıların güvenilirlik testini uygularken dikkat etmeleri gereken bir unsurdur (Oruç, 2020: 344). Diğer taraftan 14 çalışmada ise güvenilirlik testinin yapılmadığı gözlemlenmiştir. Bu da araştırmacıların tezlerde güvenilirlik testlerine çok fazla önem vermediklerini göstermektedir.

Tablo 10. Nicel ve Karma Tezlerde Kullanılan Geçerlilik Testlerine Göre Dağılım

Geçerlilik Analizi Yöntemleri	Tez Sayısı	Yüzde (%)
Açımlayıcı Faktör Analizi	6	20,69
Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)	1	3,45
Yapı Geçerliliği (Faktör Analizi)	-	-
Test Yapılmamış	22	75,86
TOPLAM	29	100

Tablo 10 incelendiğinde tezlerin büyük bir kısmında (%75,86) geçerlilik testinin yapılmadığı tespit edilmiştir. Geçerlilik testi yapılan tezlerde ise en sık yapılan yöntemin ise (% 20,69) Açımlayıcı faktör analizi olduğu ve sadece 1 çalışmada Doğrulayıcı faktör analizinin test edildiği görülmüştür. Araştırmacıların bu verilere göre ölçeklerin geçerliliğini test etme konusunda yeteri kadar hassasiyet göstermedikleri sonucu çıkmaktadır.

Tablo 11. Tezlerdeki Verilerin Analizinde En Sık Kullanılan Testlere Göre Dağılım

Testler	Tez Sayısı
Frekans Analizi	25
Korelasyon Analizi	9
Faktör Analizi ANOVA Regresyon Analizi	7
T-Testi	6

Ki-kare (chi-square) Analizi

Araştırma kapsamındaki tezlerde analiz için en sık kullanılan testlerin dağılımına bakıldığında Frekans Analizi (25 kez), korelasyon analizi (9 kez), Faktör Analizi, ANOVA ve regresyon analizi (7 Kez), t-testi ve Ki-kare analizidir (6 kez). Tezlerde değişkenler arasındaki ilişkilerin tespit edilmesinde en sık kullanılan testlerin korelasyon ve regresyon analizi olduğu, bu değişkenlerin çeşitli demografik faktörlere göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesinde ise t-testi ve ANOVA'dan faydalandığı tespit edilmiştir. İncelenen tezlerde verilerin normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığını belirlemek için yapılan Kolmogorov Smirnov (1 kez) ile çarpıklık ve basıklık (1 kez) gibi testlerin az sayıda yapıldığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle araştırmacılar analiz tekniklerini kullanmaya karar vermeden önce verilerin normal dağılıp dağılmadığını incelemeli ya da bu testleri uyguladılar ise buradan elde ettikleri sonuçları çalışmalarında belirtmeleri (Oruç, 2020: 346) gerektiği söylenebilir.

Tablo 12: Tezlerde Ulaşılan Özgün Bulgular

Tezin Türü YL/DR	Yayın Yılı	Tezin Adı	Tezin Sonucu
Yüksek Lisans	1995	“Çevre muhasebesi ve Nuh Çimento A.Ş.'de çevre muhasebesi üzerine pilot bir çalışma”	“Çalışmada çevre muhasebesinin fiziksel ve parasal olarak iki şekilde ele alındığı fiziksel muhasebenin doğal değerleri miktar ve değer yönünden, parasal muhasebeninde yapılan çevre harcamalarını parasal olarak ele aldığı tespit edilmiştir.”
Yüksek Lisans	1998	“Çevre muhasebesi”	“Çalışmada çevre faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan bilgilerin muhasebe sistemine uyumlaştırılması değerlendirilmiş, çevresel maliyetlerin azaltılmasında izlenecek yollar hakkında öneride bulunmuş ve muhasebe kayıtlarına alınması konusunda bir model geliştirilmiştir.”
Yüksek Lisans	2001	“Çevre muhasebesi ve çevresel maliyetlerin üretim maliyetlerine etkileri üzerine bir araştırma”	“Çalışma sonucunda işletmelerin çevre muhasebesi konusunda yeteri kadar bilgi sahibi olmadıkları ve bu konuda hassas davranmadıkları tespit edilmiştir.”
Yüksek Lisans	2003	“Belediyelerde çevre muhasebesi uygulaması”	“Çevresel maliyetlerin muhasebeleştirilmesi için 13 haneli kod uzunluğu sahip bir örnek oluşturulmuştur. Bu örnek hesap kodu sayesinde belediyelerin çevresel maliyetleri raporlanabileceği ifade edilmiştir”
Yüksek Lisans	2005	“Avrupa Birliği ve üye ülkelerde çevre muhasebesi uygulamaları”	“AB üye ülkelerinin en çok uygulanan çevre muhasebe sistemlerinin; AB çevre muhasebesi matrisi ÇEHUMM ve Birleşmiş Milletlerin uydu hesaplara ilişkin BEÇMUS sistemi olduğu tespit edilmiştir.”
Yüksek Lisans	2005	“Çevre maliyet muhasebesi bilgi sisteminin geliştirilmesi ve bir uygulama”	“Üretim işletmesinde çevre maliyetlerinin ve çevre faaliyetlerinin izlenebilmesi için bir bilgi sistemi mevcut olmayıp yapılan çalışma sonucunda geliştirilen çevre muhasebesi bilgi sistemi önerisinde bulunmuştur.”

Yüksek Lisans	2006	“Çevresel muhasebe ve uygulamaları”	“Çalışmada birtakım büyük firmaların yıllık raporlarında çevre ile ilgili faaliyetler ve yatırımlara ilişkin bilgiler yer aldığı belirtilmiş ve Türkiye’deki orman işletmelerinin ve ormancılık sektörünün faaliyet sonuçlarının yer aldığı tablolarda çevresel maliyetlere yer vermelerinin sağlanması için hesap düzeninin oluşturulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır”.
Yüksek Lisans	2006	“Çevre muhasebesi ve mermer işletmeleri uygulaması (Ermaş madencilik Tur. San. ve Tic. A.Ş. örnek uygulaması)”	“Çevresel maliyet türleri; azaltma, kullanma, zarar maliyetleri şeklinde kategorilere ayrılmış olup ayrıca fonksiyonel hesaplara yardımcı hesap olarak da “Çevresel Gider Yeri Hs.” önerilmiştir.”
Yüksek Lisans	2008	“Türkiye konaklama işletmelerinde çevre muhasebesi ve AB uygulamalarıyla karşılaştırılması: Antalya Bölgesinde bir araştırma”	“İşletmelerin çevresel maliyetlerini halen ayrı bir hesap altında göstermedikleri ve işletmelerin çevre ile ilgili yatırımları konusunda karar verirken çevreden önce tasarrufu ön planda tuttıkları tespit edilmiştir”.
Yüksek Lisans	2009	“Çevre muhasebesi ve uygulaması”	“Çalışmada incelenen işletmenin öncelikle çevresel maliyetleri tespit edilmiş ve bu maliyetlerin maliyet türlerinden hangisinin kapsamına girdiği belirlenmiş, işletmenin çevresel maliyetlerine ilişkin muhasebe kayıtları yapılmıştır.”
Yüksek Lisans	2009	“Çevre maliyetleri ve bir sanayi işletmesinde uygulama”	“Çalışmada uygulamanın yapıldığı işletme için çevre maliyetlerinin ne şekilde hesaplandığı ve kayıtlara geçirilmesi gerektiği önerileri getirilmiştir.”
Yüksek Lisans	2009	“Isparta Antalya Burdur üretim işletmelerinin çevre konularına ve çevre muhasebesine yaklaşımlarına ilişkin bir araştırma”	“Çalışmanın araştırma sonuçlarına göre, üretim işletmelerinin çoğunluğunun çevreye karşı duyarlı olduğu ve çevre faaliyetlerinde ortaya çıkan olumsuz etkileri azaltma konusunda çalışmalar yaptıkları tespit edilmiştir.”
Yüksek Lisans	2010	“İmalat firmalarında çevresel harcamaların muhasebeleştirilmesi ve bir uygulama”	“Çalışmada Kumaş örme ve boyama firmasında uygulama yapılmış ve elde edilen sonuçlara göre çevreye zararı azaltıcı harcamaların çevresel kullanma harcamalarını azaltırken birim üretim maliyetlerini artırdığı tespit edilmiştir.”
Yüksek Lisans	2010	“Emisyon ticaretinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması”	“Emisyon izinleri alıp satma ve elinde bulundurma ile ilgili muhasebe kayıtları yapması ve raporlarında buna yer vermesi gereken işletmeler için önerilerde bulunmuş ve değerlendirme yöntemi olarak tek değerlendirme yöntemi üzerinde durulması gerektiği bu sayede öz sermayede oluşabilecek farkların ortadan kalkacağı sonucuna varılmıştır.”
Yüksek Lisans	2010	“Çevre muhasebesi ve Alanya'daki bir konaklama işletmesinde uygulanması”	“Çalışmada otel işletmesi uygulaması yapılarak hizmet işletmelerinde çevresel faaliyetlerin ve çevre maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi konusunda bir

			model önerilmiştir.”
Yüksek Lisans	2011	“Environmental cost management: An application in slaughter house Çevre maliyet yönetimi: Kesimhane uygulaması”	“Çalışma sonucunda incelenen işletmenin mevcut durumu ele alınmış ve çevre muhasebesi konusunda, üretim maliyetlerindeki eksiklikler ifade edilmiştir.”
Yüksek Lisans	2011	“Stratejik rekabet amacına yönelik çevre maliyetlerinin rolü”	“Çalışma sonucunda incelenen firmaların çevresel olguların kendilerine rekabet üstünlüğü sağlayacağı konusunda düşüncelerinin olmadığı kanısına varılmıştır.”
Yüksek Lisans	2011	“Üretim işletmelerinde çevresel maliyetlerin hesaplanması ve bir vaka çalışması”	“Çalışmada işletmede ortaya çıkan çevre ile alakalı maliyetleri üretim faaliyetleri sonucu oluşan diğer maliyetlerden ayırabilmek ve çevre maliyetlerini detaylı olarak takip edebilmek amacıyla Tekdüzen Hesap Planı’nda yer alan 8 no’lu hesap sınıfının kullanılacağı önerilmiştir.”
Yüksek Lisans	2011	“Üretim işletmelerinin sosyal bir sorumluluk olarak çevre muhasebesine verdikleri önem: Mersin-Tarsus Organize Sanayi Bölgesi’nde faaliyet gösteren üretim işletmeleri üzerinde bir uygulama”	“Çevre muhasebesi sisteminin henüz tam olarak kurulmamış olması işletmelerin adaptasyonunda sorunlar yaşandığı sonucuna varılmıştır.”
Yüksek Lisans	2011	“İşletme-çevre ilişkilerinin muhasebe açısından raporlanması”	“Çalışmada çevre muhasebesi ve çevresel raporlama yapılması konusunda işletmelerin teşvik edilmesi gerektiği ve bu uygulamanın muhasebenin bir alt dalı olarak yürütülmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşılmıştır.”
Yüksek Lisans	2012	“Konaklama işletmelerinde çevre muhasebesi uygulamaları: Marmaris ilçesi örneği”	“Çalışmada yöneticilerin çevre muhasebesi konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve konuya gerekli hassasiyeti göstermedikleri sonucuna ulaşılmıştır.”
Yüksek Lisans	2012	“İşletmelerde çevresel maliyetlerin belirlenmesi, muhasebeleştirilmesi ve raporlanması: Bir süt endüstrisi işletmesinde örnek uygulama”	“Çalışmada örnek işletmenin çevresel maliyetleri tespit edilmiş, bu maliyetler çalışmanın ikinci bölümünde yer alan hesap planına göre hangi maliyet türü olduğu belirtilmiş ve çevresel maliyetlere ilişkin muhasebe kayıtları örnek olarak uygulanmıştır..”
Yüksek Lisans	2013	“Çevre kirlenmesi maliyetlerinin üretim işletmelerinin finansal tabloları üzerine etkilerinin oranlar aracılığıyla analizi ve bir uygulama örneği”	“Çalışmada imalat işletmesi verileri kullanılmış ve çeşitli oranlar kullanılarak işletmenin bilanço ve gelir tablosuna yansıyan çevresel bilgileri yorumlanmıştır.”
Yüksek Lisans	2013	“Çevresel bilgilerin muhasebesi ve raporlanmasına yönelik bir uygulama”	“Çalışmada işletmelerin çevreye yönelik koruma politikasına ve çevresel duyarlılıklarına ilişkin önemli farklar saptanmıştır. Çevresel yatırımlarının fazla olması, atık yönetimine verdikleri önem düzeylerinin farklılaştığı ve çok düşük düzeyde çevresel raporlama

			yaptıkları tespit edilmiştir.”
Yüksek Lisans	2013	“Çevre maliyetleri muhasebe sistemi ve bir uygulama”	“Çalışmada uygulamaya konu olan işletmede kar merkezlerine dayalı olarak maliyet raporları alınabildiği bu nedenle de 730 Genel Üretim Giderleri hesabının alt hesapları oluşturulmadığı, ayrıca işletmede çevresel faaliyetler ile ilgili maliyetlerin doğru bir şekilde hesaplanabilmesi ve analizlerinin yapılabilmesi için mevcut maliyet muhasebesi bilgi sisteminin daha etkin hale getirilmesi, gerektiği sonucuna varılmıştır.”
Yüksek Lisans	2014	“Çevre muhasebesi uygulamalarının Bilecik işletmelerinde uygulanması üzerine bir çalışma”	“Çalışmada Çevre muhasebesinin mevcut sisteme adaptasyonunda da sorun olabileceği kanısı görülmüştür. Çevre muhasebesinin ayrı bir sistem olarak görülmesi de gerektiği ve Çevresel maliyetlerin diğer maliyetlerden ayrılması gerektiği . Çevre muhasebesi verdiği sonuçlar itibariyle çevresel maliyetler üzerine düşündürürken çevre bilincinin artmasına katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.”
Yüksek Lisans	2014	“Sürdürülebilir işletme açısından karbon muhasebesi ve bir uygulama”	“Çalışmada bir çimento işletmesine ait veriler kullanılarak bu işletme için karbon salınımlarının kontrol altına alınabilmesi için bir muhasebe kayıt önerisinde bulunmuştur.”
Yüksek Lisans	2015	“Çevre muhasebesi ve çimento fabrikalarının çevre muhasebesine olan duyarlılığı: Çorum Votorantim Çimento Fabrikası uygulaması”	“Çalışmada incelenen işletmelerin çevre konusunda duyarlı politikalar izlediklerini belirtirlerine rağmen çevre muhasebesi konusunda yeterli bilgi düzeyine sahip olmadıkları, Türkiye’de çevre muhasebesinin yeni bir kavram olması ve yeterli alt yapının oluşturulamaması nedeniyle uygulamada bulunmadıkları, ayrıca halk algısı kısmında ise incelenen işletmelerin en çok hava kirliliğine neden olduğu görüşünün öne çıktığı, yapılan karşılaştırma sonucunda da halkın işletmelerin çevre politikalarından yeterli düzeyde haberdar olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.”
Yüksek Lisans	2015	“Türkiye Muhasebe Standartları kapsamında çevre muhasebesi uygulamalarının incelenmesi”	“Çalışmada TMS-1, TMS-16, TMS-20, TMS-38, TMS-37 standartları ele alınmış ve bu standartlardan bir kısmının doğrudan bir kısmının ise dolaylı olarak çevre muhasebesi ile ilişkili olduğu, ayrıca bu çerçevede yeni hesap isimlerine ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşılmıştır.”
Yüksek Lisans	2015	“Yeşil bütçe yaklaşımı ve değerlendirilmesi”	“Çalışmada Türkiye’de yeşil bütçeleme çalışmaları incelenmiş, Türkiye’nin pek çok çevresel sözleşmeye taraf olmasına rağmen henüz batılı ülkelerde olduğu gibi çevresel politikaların yaygınlaşmadığı, bütçeler içerisinde çevresel bilgilerin hem gelir hemde harcamalar açısından yeterli düzeyde olmadığı

			sonucuna ulaşılmıştır.”
Yüksek Lisans	2016	“Çevre muhasebesi dersinin öğrencilerde çevre bilinci oluşturmasına etkisi üzerine bir araştırma”	“Çalışmada çevre muhasebesi dersi alan öğrenciler ile almayan öğrencilerin çevre bilgisi, çevre muhasebesi ve çevre ile ilgili yasal düzenlemeler ile ilgili bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır..”
Yüksek Lisans	2016	“Sanayi sektöründe çevre muhasebesi üzerine bir araştırma: Diyarbakir ili örneği”	“Çalışmada araştırmaya katılan işletmelerin çevresel konular ve çevre muhasebesi alt faktörlerine yönelik yaklaşımlarının; sektör, çalışan sayısı, kurumsal yapı ve çevresel yatırımlarının olup olmaması değişkenlerine göre farklılaştığı tespit edilmiştir.”
Yüksek Lisans	2016	“Çevre maliyetleri ve çevre performansının analitik karşılaştırılması: Bir özel hastane uygulaması”	“Çalışma sonucunda incelenen özel hastanelerin bir çevre politikalarının olduğu, büyük bir kısmının çevresel raporlama yaptığı, yasal düzenlemelere uyum sağladıkları tespit edilmiştir. Buna karşılık çevre maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi konusunda eksikliklerinin olduğu görülmüştür.”
Yüksek Lisans	2017	“İşletmelerin çevresel muhasebeye bakış açılarının değerlendirilmesi: TRC3 bölgesinde bir araştırma”	“Çalışmada araştırma kapsamında yer alan katılımcıların genel olarak çevresel konulara ve çevre muhasebesinin sağlayabileceği katkılara yönelik olumlu bakış açısına sahip oldukları fakat bu olumlu bakış açısının uygulama yönünden yeterince desteklenmediği ifade edilebilir.”
Yüksek Lisans	2017	“Sürdürülebilir çevre açısından bir çevresel maliyet unsuru olan karbon maliyetlerinin incelenmesi: Çanakcılar Seramik Fabrikası örneği”	“Çalışmada işletmenin karbon emisyonuna ilişkin maliyetleri incelenmiş, doğrudan ve dolaylı karbon ayak izleri hesaplanmış ve emisyonlara yönelik harcamaların işletmelerin birim üretim maliyetlerine etkileri araştırılmıştır. Ulaşılan sonuçlar neticesinde işletmenin karbon ayak izi raporu da oluşturularak çeşitli öneriler getirilmeye çalışılmıştır.”
Yüksek Lisans	2017	“Serbest muhasebeci mali müşavirlerin çevre muhasebesine yönelik tutumları üzerine bir araştırma: Kahramanmaraş örneği”	“Çalışma sonuçlarına göre; araştırmaya katılanların çalışma şeklinin olumlu tutumlar boyutu üzerinde anlamlı etki oluştuğu ve katılımcılara ait diğer demografik değerşkenler ile çevre muhasebesine yönelik tutumları arasında herhangi bir etki oluşturmadığı tespit edilmiştir.”
Yüksek Lisans	2017	“Yeşil muhasebe sisteminde çevresel maliyetlerin raporlanması: Mermer üretim işletmelerinde uygulama”	“Çalışma sonucunda incelenen mermer işletmesi için çevresel maliyetlerin ve çevre faaliyetlerinin muhasebeleştirilmesi için bir model önerisinde bulunmuştur.”
Yüksek Lisans	2018	“Hastanelerin 'yeşil hastane' olma süreci, muhasebenin rolü ve bir uygulama”	“Çevreci uygulamaların muhasebeleştirilmesine yönelik olarak; çevre varlıkları, çevre harcamaları ve çevre gelirleri gibi ilâve hesaplarla, “8” veya “0” serbest hesap sınıflarının kullanılmasına başlanması, yine çevresel maliyetlerin belirlenmesi, çevreye

			duyarlılık nedeniyle elde edilen gelirlerin kayıt altına alınması, sürdürülebilirlik raporu ve çevresel raporlamaların hazırlanması konularında uygulamaların yapılması sonucuna varılmıştır.”
Yüksek Lisans	2018	“TMS / TFRS açısından çevre muhasebesi ve bir inceleme”	“Çevresel maliyet ve borçların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması konusunda temel alınabilecek standartlar esas itibarıyla TMS 1, TMS 2, TMS, 16, TMS 37 ve TMS 38’den oluştuğu, gerek çevresel varlıkların muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasının tutar açısından zorluğu gerekse işletmelere ait diğer bilgilerin açıklanmasında standartların yetersiz kaldığı belirtilmiş ve çevresel maliyetlerin muhasebeleştirilmesinde yeni bir standarda ihtiyaç olduğu sonucuna varılmıştır.”
Yüksek Lisans	2018	“İşletme fonksiyonları açısından çevreye duyarlı işletmecilik faaliyetlerinin muhasebe işlemleri: Bir üretim işletmesi üzerinde araştırma”	“Çalışmada incelenen işletmenin gerçekleştirdiği çevreye ilgili faaliyetler ve sosyal sorumluluk çalışmalarının benzer sektörlere kıyasla oldukça fazla olmasına rağmen, gerçekleştirdiği çevresel faaliyetlerin muhasebe sistemlerinde ayrıntılı olarak izlenmediği görülmüştür.”
Yüksek Lisans	2018	“Kurumsal yönetim açısından çevre muhasebesinin incelenmesi”	“Bu çalışmada çevre muhasebesinde başarılı olunursa kurumsal yönetiminde başarılı olması sağlanacağı sonucuna ulaşılmıştır.”
Yüksek Lisans	2018	“Sürdürülebilirlik, çevresel riskler ve çevre muhasebesi arasındaki ilişkinin tespiti: Erzurum ilinde bir araştırma”	“Bu çalışmada incelenen işletmelerin sürdürülebilirlik kavramının ekonomik boyutunun çevre üzerindeki etkisi ile aralarında pozitif yönlü ilişkinin olduğu ve çevresel risklerin işletmelerin çevre muhasebesi üzerinde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.”
Yüksek Lisans	2019	“Maden işletmelerinde çevresel maliyetlerin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması: Bir işletme uygulaması”	“Çalışmanın ilk bölümünde işletmenin faaliyetlerine ilişkin çevresel muhasebe işlemlerine ait öneriler getirilmiş, ikinci kısımda ise mülakata katılanlar maden işletmesinin çevreye verdiği zararları kabul etmekte, fakat bu zararların en aza indirildiğini veya yok edildiğini dile getirmektedirler.”
Yüksek Lisans	2019	“İşletmelerde sosyal sorumluluk kapsamında çevre muhasebesi: Bir alan çalışması”	“Çalışmada yapılan analizler sonucunda işletmelerin faaliyette bulunduğu süreler göre; çevresel yatırım yapma ve çevresel yatırımları gerçekleştirme arasında, işletmelerin faaliyette bulunduğu sektörler göre çevresel etkilerin takip edilerek raporlanması ve kendilerini sorumlu hissettikleri çevresel sorunlar arasında ve işletmelerin sahip oldukları sertifikalar ile çevresel yatırımlara yönelerek çevre için çeşitli finansal fedakarlıklarda bulunmaları arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.”

Yüksek Lisans	2019	“Çevre muhasebesi ve bir uygulama”	“Çalışmada araştırmaya tabi olan şirket çalışanları, çevre muhasebesinin yeni bir sistem olarak gerekli olduğunu, bu algının oluşmasında ise şirket yöneticilerinin düzenli olarak çalışanlarına çevre konusunda eğitimler hazırlamalarının, çevre ile ilgili yarışmalar düzenlemelerinin ve fabrika içindeki alınan çevresel yaptırım ve önlemlerin katkısının olduğu sonucu elde edilmiştir.”
Yüksek Lisans	2019	“Muhasebe meslek mensuplarının çevre muhasebesi hakkındaki algıları ve bakış açıları : Burdur ili örneği”	“Çalışma sonucunda meslek mensupları, işletmelerin çevre koruma adına araştırma faaliyetlerine kaynak ayırması gerektiğini, çevre muhasebesinin çevre bilincinin artmasında etkisinin olacağını ancak uygulama aşamasında işletmelerin henüz bu sisteme hazır olmadığını, devletin ve yerel yönetimlerin çevre muhasebesi uygulamalarındaki desteğinin yetersiz kaldığı, işletmelerin atık yönetimi konusunda çeşitli maliyetlerden kaçındıkları düşüncesine sahip olduklarını belirtmiştir.”
Yüksek Lisans	2019	“Çevre muhasebesi ve atık kâğıt geri dönüşüm işletmesinde bir uygulama”	“Çalışmada incelenen işletmenin çevresel faaliyetlerinin muhasebeleştirilmesi için TDHP çerçevesinde uygulamalar gerçekleştirilmiştir.”
Yüksek Lisans	2019	“Muhasebe meslek mensuplarının çevresel farkındalıklarının ve duyarlılık anlayışlarının çevre muhasebesi uygulamalarının artışı üzerine etkisi; Meslek mensupları üzerinde bir araştırma”	“Çalışma sonunda muhasebe meslek mensuplarının çevre konusundaki farkındalıklarının ve duyarlılıklarının çevre muhasebesi uygulamalarının artışı ve geliştirilmesi konusunda etkili olduğu görülmüştür.”
Yüksek Lisans	2019	“Yeşil muhasebe sisteminin bir dalı olan karbon muhasebesi ve bir termik santralde uygulama”	“Çalışmada ele alınan işletme çevre faaliyetlerini ve maliyetlerini kayıt altına alarak raporlamaktadır. Ancak işletmede karbon emisyonunu azaltmak amacıyla yapılan uygulamaların geleneksel muhasebe yaklaşımına kayıt altına alındığı belirlenmiştir.”
Yüksek Lisans	2019	“Kurumsal sosyal sorumluluk bağlamında sürdürülebilirlik raporlaması: BİST’de bir araştırma”	“Araştırmanın sonucunda; sürdürülebilirlik performans göstergelerine ilişkin açıklanan bilgi düzeyinin aktif kârlılık, özsermaye kârlılığı, vergi öncesi kâr ve toplam varlıklarda büyüme oranları üzerinde etkisinin olduğu ve bu noktada sürdürülebilirlik endeksinde yer alıp sürdürülebilirlik raporlaması yapıyor olmanın finansal başarıda bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.”
Yüksek Lisans	2020	“Muhasebe meslek mensuplarının çevre muhasebesi algısı: Karaman ili örneği”	“Çalışmada katılımcıların çoğunluğu çevre kirliliği konusunda duyarlı bir yaklaşıma sahip olup bu konunun ciddiyetinin farkında olmalarına rağmen çevre muhasebesi hakkında genel görüşlerine baktığımızda bu konuya biraz uzak kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır”.

Yüksek Lisans	2020	“Çevre muhasebesinin gelişmekte olan ülkelerde uygulanabilirliği üzerine bir araştırma”	“Elde edilen bulgulara göre; gelişmekte olan ülkelerde çevresel kaynakların kullanımının çevre muhasebesi uygulamasına; sanayi sektörü katma değeri ve tarım sektörü katma değerinin negatif; doğrudan yabancı yatırımlar, eğitim, kişi başına gelir düzeyi, nüfus, ticaret, yolsuzluk ve yüksek teknoloji ihracatı değişkenlerinin pozitif etkisi bulunurken; gelişmiş ülkelerde doğrudan yabancı yatırımlar, nüfus, sanayi sektörü katma değeri ve ticaretin negatif; eğitim, kişi başına gelir düzeyi, tarım sektörü katma değeri, yolsuzluk ve yüksek teknoloji ihracatı değişkenlerinin pozitif etkisinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.”
Doktora	2009	“Atık yönetimi ve muhasebesi: (Sakarya ilindeki işletmeler üzerinde bir araştırma)”	“Çalışmada gerek çevre ve atık yönetimi konusunda daha avantajlı gözüken OSB’ler içinde, gerekse OSB’ler dışında faaliyet gösteren Sakarya’daki işletmelerin çevre ve atık yönetimi konusunda aralarında uygulamada farklar olduğu, çevre maliyetlerinin kaydında hesap planında yer alan “Genel Üretim Giderleri” ve “Genel Yönetim Giderleri” hesaplarının kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır”.
Doktora	2010	“Konaklama işletmelerinde çevresel maliyet faktörlerinin çevre muhasebesi üzerine etkileri: Türkiye-Birleşik Krallık uygulaması”	“Yapılan araştırma sonucunda ele alınan ülkelerde çevresel maliyetler 4 ve 5 yıldızlı otellerde farklılık göstermemiştir. İki ülkede de çevresel maliyetlerin belirlenmesinde yöneticiler ve hissedarlar etkilidir. İngiltere’de Türkiye’ye göre çevreye duyarlılık daha fazla olduğu tespit edilmiştir”.
Doktora	2010	“Çevre muhasebesi açısından kağıt ambalajı geri dönüştüren işletmelerin faaliyetlerinin muhasebeleştirilmesi ve fayda-maliyet analizi Ankaş Atık Kağıt İmalat San. ve Tic. A.Ş.’de uygulama”	“Çalışmada, araştırmaya konu olan işletmelerin faaliyetleri sırasında ortaya çıkan maliyetler, gider yerleri ve gider çeşitlerine göre tespit edilirken, her bir hizmet üretim gider yerinde toplanan tutarların dağıtımını yapılırken gider yerine uygun dağıtım anahtarları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.”
Doktora	2012	“Yöneticilerin kişisel değerlerinin çevre muhasebesi tutumlarına etkisi üzerine bir araştırma”	“Çalışma sonucunda, kişisel değer boyutlarından güç, kendini yönlendirme, güvenlik, geleneksellik ve başarı boyutlarının çevre muhasebesine yönelik tutumlar üzerinde etkisi olduğu, yöneticilerin demografik özelliklerinden yaş ve eğitim değişkenlerine göre çevre muhasebesine yönelik tutumlarının farklılaştığı tespit edilmiştir.”
Doktora	2013	“Sürdürülebilir çevresel muhasebe ve Türk bankacılık sistemi perspektifinden incelenmesi”	“Çalışmada çevreye yönelik duyarlılığı artırmak amacıyla bankaların çevre standartları ve mali disiplin koşullarına ek olarak kurumsal müşterilerinden çevre muhasebesinin uygulanması ve ilgili raporlamanın düzenli olarak yapılmasını istemelerinin etkili olacağı sonucuna ulaşılmıştır.”
Doktora	2015	“Belediyelerde muhasebe açısından	“Çalışmada,Türkiye’deki belediyelerin yarısının çevre

		çevresel faaliyetlerin denetimi ve raporlaması”	ile ilgili maliyet, gider ve faaliyetlerini muhasebe kayıtlarına alırken ana veya yardımcı hesaplar kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. belediyelerin çevresel bilgilerini raporlama konusunda yeterli düzeyde olmadıkları tespit edilmiştir.”
Doktora	2015	“Kurumsal sosyal sorumluluk bağlamında çevresel faaliyet raporlaması: BİST 100 Endeksinde yer alan şirketler üzerinde bir içerik analizi”	“Çalışmada, incelenen işletmelerin 2008-2012 yılları arası Yıllık Faaliyet Raporlarında çevresel açıklamalarda bulunan şirketlerin, çevresel performans ve duyarlılıklarının düşük olduğu söylenebilir. Ayrıca kurumsallık ilkelerinin (hesap verebilirlik ve şeffaflık) faaliyet raporlarına tam olarak yansıtılmadığı, çevre muhasebesi uygulamalarının şirketlerce etkin bir şekilde gerçekleştirilmediği, muhasebenin temel ilkelerinin (sosyal sorumluluk ve tam açıklama) çevresel maliyetler ve raporlanması noktasında mali tablolara yansıtılmadığı sonucuna varılmıştır.”
Doktora	2015	“Ulusal Kültürel Değerlerin Kurumsal Çevresel Açıklamalara Etkisi: Karşılaştırmalı Bir Araştırma”	“Çalışmada elde edilen sonuçlara göre, Hofstede’in ulusal kültürel boyutlarından iki tanesinin daha yüksek kurumsal çevresel açıklama düzeyi ile bağlantılı olduğunu, bir ulusun hem yüksek bireysellik hem de yüksek hoşgörü düzeyi, yüksek kurumsal çevresel açıklama ile bağlantılı olduğu,. Hofstede’in ulusal kültürel boyutlarından biri (güç mesafesi), düşük kurumsal çevresel açıklama ile bağlantılı,. yüksek güç mesafesi düzeyinin, düşük kurumsal çevresel açıklama ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir.”
Doktora	2016	“Sosyal sorumluluk anlayışı çerçevesinde üretim işletmelerinin çevre muhasebesine verdikleri önem: TRA 1 bölgesinde bir araştırma”	“Yapılan çalışma sonucunda araştırmaya tabi işletmelerin faaliyette buldukları süreler ve faaliyet yaptıkları iller ile çevresel yaklaşımlar, çevre politikaları, çevre muhasebesi ve çevre maliyetleri arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiş, 10 yıldan daha az süredir faaliyette bulunan işletmelerin çevre muhasebesine ve çevresel maliyetlere daha fazla önem verdiği tespit edilmiştir”.
Doktora	2018	“Muhasebe bilgi sistemi bağlamında çevre muhasebesinin Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) / Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) açısından değerlendirilmesi ve Malatya Organize Sanayi Bölgesi'nde bir araştırma”	“Çalışma sonucunda, çevre muhasebesi açısından mevcut muhasebe standartları ele alınmış ve TMS / TFRS seti içerisinde doğrudan çevre muhasebesi konusuna yönelik bir standardın olmadığı ve TMS içerisinde yeni bir standarda ve hesap kodlarına ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir.
Doktora	2018	“Measurement and disclosure of environmental costs in financial statements of oil companies to improve environmental performance: an empirical study conducted in	“Çalışmada, çevresel maliyetlerin ölçüm ve açıklamalarının mali tablolarda çevresel performansın iyileştirilmesi üzerindeki etkisine rağmen, şirketlerin çoğu ulusal ya da uluslararası düzeyde katı yasaların olmaması nedeniyle bu uygulamayı kabul etmediği

	libya”	sonucuna ulaşılmıştır.”
--	--------	-------------------------

Araştırma kapsamındaki lisansüstü tezlerde elde edilen bulgular Tablo 12’ de derlenmiş olup elde edilen bulgulara göre; genel olarak tezlerde çevre ve çevre muhasebesine ilişkin öncelikle teorik bilgilere yer verilmiş daha sonrasında ise yapılan araştırmalar neticesinde klasik muhasebe sistemi içerisinde çevresel faaliyetlerin muhasebeleştirilmesi için önerilerde bulunulduğu görülmüştür. Yapılan çalışmalarda; çevresel maliyetler; sosyal maliyetler (azaltma, kullanma ve zarar maliyetleri) ve özel maliyetler olarak açıklanmıştır. Çevresel maliyetlerin işlevsel olarak dağılımı, ürün maliyet giderleri ve dönem giderleri açısından ele alındığı gözlemlenmiştir. Çevre maliyetlerine ilişkin mevcut hesap planında ki “Genel Üretim Giderleri” ve “Genel Yönetim Giderleri” hesaplarının daha fazla kullanıldığı tespit edilmiş, ayrıca bu hesaplara yardımcı hesap olarak ta “Çevresel Gider Yeri Hs.” önerildiği görülmüştür. Çevre maliyetlerinin temel mali tablolar olan bilanço ve gelir tablosunda gösterilmesi, çevresel yönetim raporlarının hazırlanması, kullanılabilecek ilgili muhasebe hesapları gösterilerek, çevresel maliyet ve borçlara ilişkin genel bir yaklaşım ortaya konulmuş, çevre bilgilerinin muhasebeleştirme ve raporlamasında TMS 1, TMS 2, TMS 16, TMS 20, TMS 36, TMS 37 ve TMS 38’ in esas alınabileceği bununla birlikte ayrı bir TMS içerisinde yeni bir standarda ihtiyaç olduğu da belirtilmiştir.

İncelenen çalışmalarda, çevre muhasebesinin bir araç olarak muhasebe sistemine, işletmenin çevre yönetimi uygulamalarına yardımcı bir hizmet olduğu ve işletmelerin bu ihtiyaa cevap verecek muhasebe alt yapısını hazırlamaları gerektiği önerilmiştir. Ayrıca çevresel faaliyetlerin muhasebe sistemine alınması için yasal dayanakların güçlendirilmesi gerektiği, işletmelerin çevre standartları belgelerine sahip olmalarının zorunlu hale getirilmesi, çevresel bilgilerin kamuoyu ile paylaşılabilmesi için çevre raporlarının ve çevre denetimlerinin işletmeler tarafından yapılmasının gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda çevre muhasebesi uygulamalarının işletmelerin sosyal sorumluluk kavramı gereği muhasebe sistemlerine entegre etmeleri gerekliliği sonucuna ulaşılmaktadır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sanayi devrimi ile birlikte işletmelerin ana gündemini ulusal ve uluslararası kalkınma, büyüme ve kar oluştururken, 1970’li yıllardan itibaren doğal kaynakların sınırsız olmadığı yaşanan çevre sorunları ile birlikte gündeme gelmeye başlamıştır. Bu tarihlerden sonra çevreye duyarlı ürün ve hizmet üretimi ile birlikte sürdürülebilirlik kavramı işletmelerin odak noktası haline gelmiştir. Muhasebenin sosyal sorumluluk kavramına göre işletmelerin finansal sorumluluklarının yanında sosyal ve çevresel sorumluluklarını da ele alması gerekmektedir. Bu bağlamda işletmelerin çevresel sorunları belirlemesi, bunları önlemeye çalışması ve yapmış olduğu çevresel faaliyetleri muhasebe sistemine entegre etmesi gerekmektedir. Bu açıdan konuya yaklaşan akademisyenler ve araştırmacılar tarafından çok sayıda muhasebe ve çevre ilişkisini inceleyen çalışmanın literatürde yer aldığı görülmektedir.

Türkiye’de çevre muhasebesi konusunda yazılan lisansüstü çalışmaların genel görünümünün ortaya koyulmaya çalışıldığı bu çalışmada YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde kayıtlı ve tamamlanmış olan 55 adet yüksek lisans ve 16 adet doktora tezi daha önceden belirlenmiş kriterlere göre içerik yönünden incelenmeye tabi tutulmuştur. Çevre muhasebesi konusunda yazılan lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımına bakıldığında 36 farklı üniversitede bu konuya ait çalışmanın olduğu görülmekle birlikte, en fazla çalışmanın Marmara Üniversitesi öğrencileri tarafından yazıldığı, yıllara göre tezlerin dağılımına bakıldığında en fazla tezin 2019 yılında (8 adet) yapıldığı görülmektedir. 2005 yılından sonra çevre muhasebesi konusu üzerine yapılan tezlerde artış seyri olduğu gözlemlenmiştir.

Çevre muhasebesi konusunda hazırlanan lisansüstü tezlerin çoğunluğunda Prof. Dr. unvanlı danışmanların gözetiminde yapıldığı, çalışmaların tamamının görgül araştırmalara dayandığı, tezlerin 30 tanesinde (% 47,62) nitel (muhasebeleştirme) yöntemin tercih edildiği, 29 tanesinde (% 46,03) nicel yöntemlere yer verildiği görülmektedir. Çok az sayıdaki çalışmada (% 6,35) karma yöntemlerden yararlandığı tespit edilmiştir. Buradan “çevre muhasebesi” alanında çalışacak olan araştırmacılara konunun derinlemesine ele alınabilmesi için karma analiz yöntemlere daha fazla yer vermeleri önerilebilir.

İncelenen tezlerde araştırmacıların örneklemi en fazla üretim işletmelerinin oluşturduğu, üretim işletmeleri dışında tezlerde en sık kullanılan örneklemelerin meslek mensupları ve otel işletmeleri olduğu gözlemlenmiştir. Buradan konunun doğası gereği çevre ile işletme ilişkilerine bakıldığında üretim işletmelerinin çevresel faaliyetlere daha çok yer verdiği ve çevresel maliyet kavramının bu işletmelerde daha fazla ele alınarak muhasebeleştirilmesi noktasında önem gösterilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Meslek mensuplarının bire bir işin uygulayıcı konumunda olmaları, çevre faaliyetlerinin muhasebeleştirilmesi, raporlaması ve denetimi konularında farkındalıklarını ve tecrübelerini ele alma noktasında örneklem olarak seçtikleri söylenebilir.

Yapılan çalışmalarda en sık kullanılan veri toplama tekniğinin “doküman incelemesi” olduğu, bunu “anket” yönteminin izlediği görülmüştür. Nicel yöntemi benimseyen tezlerde kullanılan ölçeklerin güvenilirliğinin ölçülmesinde çoğunlukla Cronbach Alfa katsayısı kullanılırken, 14 çalışmada ise güvenilirlik testinin yapılmadığı, tezlerin büyük bir kısmında (%75,86) geçerlilik testinin de göz ardı edildiği, geçerlilik testi yapılan tezlerde ise en sık yapılan yöntemin ise (% 20,69) Açıklayıcı faktör analizi olduğu ve sadece 1 çalışmada Doğrulayıcı faktör analizinin test edildiği görülmüştür. Bu da araştırmacıların tezlerde güvenilirlik testlerine ve ölçeklerin geçerliliğini test etmeye yeterince önem vermedikleri sonucunu göstermektedir. Ayrıca, araştırma kapsamındaki tezlerde elde edilen verilerin analizinde en fazla frekans analizi, bunu sırasıyla korelasyon, regresyon, ANOVA ve Faktör analizlerinin kullanıldığı görülmüştür.

Sonuç olarak çevre muhasebesi ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmalardan ulaşılan sonuçlar ve getirilen öneriler çevre muhasebesi konusunda bundan sonra yapılabilecek çalışmalara öncülük etmeleri dolayısıyla önem arz etmektedir. Bugüne kadar lisansüstü çalışmalarda ağırlıklı olarak üretim işletmeleri ve meslek mensupları üzerine yapılan nitel ve nicel araştırma yöntemlerinden elde edilen bulgulardan hareketle çevre muhasebesi konusunda uygulamadaki eksiklikler tespit edilmeye çalışılmış ve iyileştirme önerilerinde bulunulmuştur. Gelecekte çevresel faaliyetlerin muhasebeleştirilmesi ile ilgili güncel gelişmelere paralel olarak farklı örneklem grupları üzerinde ve karma araştırma yöntemi kullanılarak konunun derinlemesine ele alınacağı yeni çalışmalar yürütülmesi gerektiği ifade edilebilir.

KAYNAKÇA

Ağ, A. (2016), “Sosyal Sorumluluk Anlayışı Çerçevesinde Üretim İşletmelerinin Çevre Muhasebesine Verdikleri Önem: Tra 1 Bölgesinde Bir Araştırma”, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Akcanlı, F. (2010), “Çevre Muhasebesi Açısından Kağıt Ambalajı Geri Dönüştüren İşletmelerin Faaliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi Ve Fayda Maliyet Analizi Ankaş Atık Kağıt İmalat San. Ve

Tic. A.Ş.'de Uygulama", Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Akdeniz, F. (2015), "Türkiye Muhasebe Standartları Kapsamında Çevre Muhasebesi Uygulamalarının İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Aktaş, F. (2019), "İşletmelerde Sosyal Sorumluluk Kapsamında Çevre Muhasebesi: Bir Alan Çalışması", Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Alagöz, M. (2012), "Konaklama İşletmelerinde Çevre Muhasebesi Uygulamaları: Marmaris İlçesi Örneği", Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Aliusta, H. (2014), "Sürdürülebilir İşletme Açısından Karbon Muhasebesi Ve Bir Uygulama", Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Almagtome, A. (2015), "Ulusal Kültürel Değerlerin Kurumsal Çevresel Açıklamalara Etkisi: Karşılaştırmalı Bir Araştırma", Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Almallah, R. (2016), "Çevre Maliyetleri Ve Çevre Performansının Analitik Karşılaştırılması: Bir Özel Hastane Uygulaması", Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Aslan, Ş. (2017), "Yeşil Muhasebe Sisteminde Çevresel Maliyetlerin Raporlanması: Mermer Üretim İşletmelerinde Uygulama", Yüksek Lisans Tezi, Bayburt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bayburt.

Aslan, Ü. (1995), "Çevre Muhasebesi Ve Nuh Çimento A.Ş'nde Çevre Muhasebesi Üzerine Pilot Bir Çalışma", Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Aydın, S. (2010), "Konaklama İşletmelerinde Çevresel Maliyet Faktörlerinin Çevre Muhasebesi Üzerine Etkileri: Türkiye-Birleşik Krallık Uygulaması", Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Aygen, H. (2013), "Sürdürülebilir Çevresel Muhasebe Ve Türk Bankacılık Perspektifinden İncelenmesi", Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aymaz, R. (2009), "Isparta Antalya Burdur Üretim İşletmelerinin Çevre Konularına Ve Çevre Muhasebesine Yaklaşımlarına İlişkin Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Bakkal, A. (2014), "Çevre Muhasebesi Uygulamalarının Bilecik İşletmelerinde Uygulanması Üzerine Bir Çalışma", Yüksek Lisans Tezi, Bilecik Şeyh Edabali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilecik.

Baltacı, F. Ö. (2009), "Çevre Maliyetleri Ve Bir Sanayi İşletmesinde Uygulama", Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

Başkale, E. (2009), "Çevre Muhasebesi Ve Uygulaması", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Beller, B. (2011), "Üretim İşletmelerinde Çevresel Maliyetlerin Hesaplanması Ve Bir Vaka Çalışması", Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Bektaş, D. (2018), "İşletme Fonksiyonları Açısından Çevreye Duyarlı İşletmecilik Faaliyetlerinin Muhasebe İşlemleri: Bir Üretim İşletmesi Üzerinde Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, Bilecik Şeyh Edabali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilecik.

- Bobojonov, A. (2011), “Çevre Maliyet Yönetimi: Kesimhane Uygulaması”, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Boyd, J. (1998), “The Benefits of Improved Environmental Accounting: An Economic Framework to identify Priorities”, Resources for the Future ,Washington Eylül.
- Can, A. V. (1998), “Çevre Muhasebesi”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Çetin, E. (2011), “Üretim İşletmelerinin Sosyal Bir Sorumluluk Olarak Çevre Muhasebesine Verdikleri Önem: Mersin – Tarsus Organize Sanayi Bölgesi’nde Faaliyet Gösteren Üretim İşletmeleri Üzerine Bir Uygulama”, Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Çetinkaya Bozkurt, Ö & Çetin, A. (2016), “Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi’nin Bibliyometrik Analizi”, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 2: 229-263.
- Deniz Bulut, M. (2018), “Muhasebe Bilgi Sistemi Bağlamında Çevre Muhasebesinin Türkiye Muhasebe Standartları (Tms) / Türkiye Finansal Raporlama Standartları (Tfrs) Açısından Değerlendirilmesi Ve Malatya Organize Sanayi Bölgesi’nde Bir Araştırma”, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , Malatya.
- Deniz, T. (2006), “Çevresel Muhasebe Ve Uygulamaları”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dilber, N. (2020), “Çevre Muhasebesinin Gelişmekte Olan Ülkelerde Uygulanabilirliği Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dokumacı, M. (2010), “Emisyon Ticaretinin Muhasebeleştirilmesi Ve Raporlanması”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- El Darawı, E.A. (2018), “Measurement And Disclosure Of Environmental Costs İn Financial Statements Of Oil Companies To İmprove Environmental Performance: An Empirical Study Conducted İn Libya”, Doktora Tezi, İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Emir, S. (2019), “Kurumsal Sosyal Sorumluluk Bağlamında Sürdürülebilirlik Raporlaması: Bist’de Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- EPA (Environmental Protection Agency), (1995), “An Introduction to Environmental Accounting As A Business Management Tool: Key Concepts And Terms”, US. <http://www.p2pays.org/ref/02/01306.pdf>.
- Erarslan İskender, P. (2019), “Çevre Muhasebesi Ve Atık Kâğıt Geri Dönüşüm İşletmesinde Bir Uygulama”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ergün, T. (2014), “Türkiye’ De Çevre Denetimi Ve Çevre Etiği Bağlamında Yeniden Yapılandırılması”, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Fidan, M. E. (2009), “Atık Yönetimi Ve Muhasebesi: Sakarya İlindeki İşletmeler Üzerinde Bir Araştırma”, Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Gül M. (2005), "Çevre Maliyet Muhasebesi Bilgi Sisteminin Geliştirilmesi Ve Bir Uygulama", Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Güner, M. (2012), “Yöneticilerin Kişisel Değerlerinin Çevre Muhasebesi Tutumlarına Etkisi Üzerine Bir Araştırma”, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- Güney, C. (2015), “Kurumsal Sosyal Sorumluluk Bağlamında Çevresel Faaliyet Raporlaması: Bist 100 Endeksinde Yer Alan Şirketler Üzerinde Bir İçerik Analizi”, Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Güney, I. (2005), “Avrupa Birliği Ve Üye Ülkelerde Çevre Muhasebesi Uygulamaları”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güven, Z. (2013), “Çevre Maliyetleri Muhasebe Sistemi Ve Bir Uygulama”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hiçyorulmaz, E. (2015), “Çevre Muhasebesi Ve Çimento Fabrikalarının Çevre Muhasebesine Olan Duyarlılığı: Çorum Votorantim Çimento Fabrikası Uygulaması”, Yüksek Lisans Tezi, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum.
- Kadalkal, İ. (2010), “İmalat Firmalarında Çevresel Harcamaların Muhasebeleştirilmesi Ve Bir Uygulama”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kasapoğlu, Ş. (2003), “Belediyelerde Çevre Muhasebesi Uygulaması”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Kılıç, E. (2008), “Türkiye Konaklama İşletmelerinde Çevre Muhasebesi Ve Ab Uygulamalarıyla Karşılaştırılması: Antalya Bölgesinde Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Kubilay, N. G. (2013), “Çevre Kirlenmesi Maliyetlerinin Üretim İşletmelerinin Finansal Tabloları Üzerine Etkilerinin Oranlar Aracılığıyla Analizi Ve Bir Uygulama Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Küçüker, H. (2017), “Sürdürülebilir Çevre Açısından Bir Çevresel Maliyet Unsuru Olan Karbon Maliyetlerinin İncelenmesi: Çanakçılar Seramik Fabrikası Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bartın.
- McBurney, M. K. & Novak, P. L. (2002). “What is bibliometrics and why should you care?”, In Professional Communication Conference, IPCC Proceedings. IEEE International, 108-114.
- Melek, Z. (2001). “Çevre Muhasebesi Ve Çevresel Maliyetlerin Üretim Maliyetlerine Etkileri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Oruç, E. (2020). “Türkiye’de İşe Yabancılaşma (Work alienation) Literatürüne İlişkin Betimsel Bir İnceleme”, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18(4): 327-351.
- Öktem B. (2011), “Stratejik Rekabet Amacına Yönelik Çevre Maliyetlerinin Rolü”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özen Özlemiş, Ö. (2019), “Muhasebe Meslek Mensuplarının Çevre Muhasebesi Hakkındaki Algıları Ve Bakış Açıkları : Burdur İli Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- Özkan, O. (2016), “Çevre Muhasebesi Dersinin Öğrencilerde Çevre Bilinci Oluşturmasına Etkisi Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Öztürk, A. (2018), “Tms / Tfrs Açısından Çevre Muhasebesi Ve Bir İnceleme”, Yüksek Lisans Tezi”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sabak, S. (2017), “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Çevre Muhasebesine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma: Kahramanmaraş Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

- Samiee, S. & Chabowski, B. R. (2012), "Knowledge Structure in International Marketing: A Multi-Method Bibliometric Analysis", *Journal of the Academy of Marketing Science*, 40 (2): 364-386.
- Savaş, A.B. (2018), "Hastanelerin 'Yeşil Hastane' Olma Süreci, Muhasebenin Rolü Ve Bir Uygulama", Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Seyitoğulları, O. (2016). "Sanayi Sektöründe Çevre Muhasebesi Üzerine Bir Araştırma : Diyarbakır İli Örneği", Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Sülük Güler, R. (2018), "Sürdürülebilirlik, Çevresel Riskler Ve Çevre Muhasebesi Arasındaki İlişkinin Tespiti: Erzurum İlinde Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, Bayburt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bayburt.
- Şener, R. (2012), "Konaklama İşletmelerinde Çevre Muhasebesi Uygulamaları: Marmaris İlçesi Örneği", Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Şimşek, S. (2019), "Yeşil Muhasebe Sisteminin Bir Dalı Olan Karbon Muhasebesi Ve Bir Termik Santralde Uygulama", Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Tancı, N. (2012),"İşletmelerde Çevresel Maliyetlerin Belirlenmesi,Muhasebeleştirilmesi Ve Raporlanması: Bir Süt Endüstrisi İşletmesinde Örnek Uygulama", Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Taş, E. (2017), "İşletmelerin Çevresel Muhasebeye Bakış Açılarının Değerlendirilmesi: Trc3 Bölgesinde Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman.
- Taşdemir, V. (2011), "İşletme-Çevre İlişkilerinin Muhasebe Açısından Raporlanması", Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Taşkın, N. (2019), "Çevre Muhasebesi Ve Bir Uygulama", Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tuğlu, U. (2010) "Çevre Muhasebesi Ve Alanya'daki Bir Konaklama İşletmesinde Uygulanması", Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Yağlı F. (2006), "Çevre Muhasebesi Ve Mermer İşletmeleri Uygulaması" Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Yakhou, M., & Dorweiler, V. P. (2002). "Environmental Accounting Coverage in The Accounting Curriculum: A Survey of U.S. Universities and Colleges", *Journal of Education for Business*. 78: 23-27. <http://www.tandfonline.com/loi/vjeb20>.
- Yanar, P. (2019), "Muhasebe Meslek Mensuplarının Çevresel Farkındalıklarının Ve Duyarlılık Anlayışlarının Çevre Muhasebesi Uygulamalarının Artışı Üzerine Etkisi; Meslek Mensupları Üzerinde Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Yapıcı F. (2015), "Yeşil Bütçe Yaklaşımı Ve Değerlendirilmesi", Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yetkin, N. (2013), "Çevresel Bilgilerin Muhasebesi Ve Raporlanmasına Yönelik Bir Uygulama", Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yıldırım, B. (2019), "Maden İşletmelerinde Çevresel Maliyetlerin Muhasebeleştirilmesi Ve Raporlanması: Bir İşletme Uygulaması", Yüksek Lisans Tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- Zeytin, M. (2015), "Belediyelerde Muhasebe Açısından Çevresel Faaliyetlerin Denetimi Ve Raporlanması", Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.